

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 3 april 2019*

”Begäran om förhandsavgörande – Konsumentskydd – Direktiv 93/13/EEG – Oskäliga villkor i konsumentavtal – Artikel 1.2 – Direktivets tillämpningsområde – Villkor om territoriell behörighet för den domstol som bestäms enligt allmänna regler – Artikel 6.1 – Prövning ex officio av huruvida villkoret är oskäligt – Artikel 7.1 – Den nationella domstolens skyldigheter och behörighet”

I mål C-266/18,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Sąd Okręgowy w Poznaniu (Regiondomstolen i Poznań, Polen) genom beslut av den 11 april 2018, som inkom till domstolen den 17 april 2018, i målet

Aqua Med sp. z o.o.

mot

Irena Skóra,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot samt domarna C. Toader (referent), A. Rosas, L. Bay Larsen och M. Safjan,

generaladvokat: E. Tanchev,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Aqua Med sp. z o.o., genom T. Babecki, radca prawny,
- Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom N. Ruiz García, M. Wilderspin och S.L. Kaléda, samtliga i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

* Rättegångsspråk: polska.

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 1993, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169) och domen av den 4 juni 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Aqua Med sp. z o.o. och Irena Skóra angående de nationella domstolarnas territoriella behörighet att ta upp en talan avseende betalning av köpeskilling som näringsidkaren väckt mot konsumenten till prövning.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 93/13

- 3 I trettonde och tjugofjärde skälen i direktiv 93/13 anges följande:

”Sådana författningsföreskrifter hos medlemsstaterna som direkt eller indirekt reglerar villkoren för konsumentavtal antas inte innehålla oskäliga villkor. Därför förefaller det inte nödvändigt att villkor som avspeglar bindande författningsföreskrifter och principer eller bestämmelser i internationella konventioner som medlemsstaterna eller gemenskapen har tillträtt underkastas bestämmelserna i detta direktiv. I det avseendet omfattar uttrycket ’bindande författningsföreskrifter’ i artikel 1.2 även regler som enligt lagstiftningen gäller mellan de avtalsslutande parterna om inget annat har avtalats.

...

Medlemsstaternas domstolar eller förvaltningsmyndigheter måste förfoga över lämpliga och effektiva medel för att förhindra fortsatt tillämpning av oskäliga villkor i konsumentavtal.”

- 4 I artikel 1 i detta direktiv föreskrivs följande:

”1. Syftet med detta direktiv är att närma medlemsstaternas lagar och andra författningar till varandra i fråga om oskäliga villkor i avtal som sluts mellan en näringsidkare och en konsument.

2. Avtalsvillkor som avspeglar bindande författningsföreskrifter ... är inte underkastade bestämmelserna i detta direktiv.”

- 5 I artikel 6.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva att oskäliga villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren.”

6 Artikel 7.1 i direktivet har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäligen villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.”

Förordning (EU) nr 1215/2012

7 I artikel 18.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EUT L 351, 2012, s. 1) föreskrivs följande:

”Talan mot en konsument får av den andra avtalsparten väckas endast vid domstolarna i den medlemsstat där konsumenten har hemvist.”

Polsk rätt

8 I artikel 27 i Kodeks postępowania cywilnego (civilprocesslagen), som finns i avsnitt 1, med rubriken ”Allmän behörighet”, i kapitel 2 i lagen, föreskrivs följande:

”§ 1. Talan ska väckas vid domstolen i första instans i den domkrets där svaranden har hemvist.

§ 2. Hemska bestäms enligt bestämmelserna i kodeks cywilny (civillagen).”

9 I artikel 31 i civilprocesslagen, som finns i avsnitt 2, med rubriken ”Alternativ behörighet”, i kapitel 2 i lagen, föreskrivs följande:

”Talan gällande omständigheter som omfattas av bestämmelserna i detta avsnitt kan antingen väckas enligt bestämmelserna om allmän behörighet eller vid en bestämd domstol enligt nedanstående bestämmelser.”

10 Artikel 34 i lagen finns i samma avsnitt 2 och har följande lydelse:

”Talan gällande avtals ingående, fastställande av avtalsinnehåll, ändring av avtalet, fastställande av avtalets förekomst, fullgörande, uppsägning eller hävning, jämte angående skadeståndsanspråk på grund av underlåten eller bristfällig fullgörande av avtalet får väckas vid domstolen på den ort där avtalet ska fullgöras. I oklara fall ska avtalets fullgörandeort styrkas genom skriftlig handling.”

11 Det föreskrivs i artikel 200 i civilprocesslagen att en domstol som anser sig sakna behörighet att ta upp målet till prövning, ska hänvisa målet till behörig domstol.

12 Artikel 202 i denna lag har följande lydelse:

”Ett påstående om att domstolen på grundval av avtalet mellan parterna saknar behörighet ska domstolen endast beakta om svaranden framställer en invändning och anför tillräckligt med grunder till stöd för denna, innan han eller hon ingår i svaromål. Domstolen ska inte heller ex officio pröva denna avsaknad av behörighet före delgivningen av käromålet. Såvida inget annat föreskrivs i särskild bestämmelse, ska domstolen under varje del av handläggningen av målet ex officio beakta omständigheter som utgör grund för att avvisa målet, liksom även fel förfarandesätt, avsaknad av vederbörlig fullmakt för ombudet, avsaknad av partshabilitet för svaranden, dess organs bristande sammansättning samt dess lagliga ställföreträdarens passivitet.”

13 Direktiv 93/13 har införlivats med polsk rätt i civillagen. Det föreskrivs i artikel 385³ 23 § i denna lag att såsom oskäliga villkor ska bland annat anses villkor som utesluter behörighet för polska domstolar eller som innebär att behörighet tillerkänns en skiljedomstol i Polen eller i en annan stat eller en annan myndighet, samt villkor som innebär att talan ska väckas vid en domstol som, enligt polsk lag, saknar territoriell behörighet.

14 I artikel 454 i civillagen anges följande:

”§ 1. Om fullgörelseort inte har angetts eller inte framgår av förpliktelsens natur, så ska fullgörelse ske på den ort där gäldenären då skulden uppkom hade hemvist eller säte. En penningfordran ska emellertid fullgöras på den ort där borgenären hade hemvist eller säte vid förpliktelsens fullgörande; om borgenären har ändrat hemvist- eller sätesort efter skuldens uppkomst, ska borgenären stå för de merkostnader som uppkommit med anledning av denna ändring.

§ 2. Om skuldförbindelsen har samband med gäldenärens eller borgenärens företag, så är fullgörelseort den ort där företaget har sitt säte.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

15 Aqua Med är ett företag med säte i Opalenica (Polen). Den 29 oktober 2016 ingick Aqua Med ett köpavtal utanför fasta affärslokaler med konsumenten Irena Skóra, med hemvist i Legnica (Polen). Köpeobjektet utgjordes av en madrass, ett madrassöverdrag och en kudde och priset uppgick till 1992 polska zloty (PLN) (cirka 465 euro).

16 Det framgår av villkoret i kapitel 9, punkt 4, i de allmänna villkoren, vilka är en integrerad del av nämnda köpavtal, att ”[b]ehörig domstol att ta upp tvister mellan parterna till prövning ska vara den domstol som är behörig enligt gällande bestämmelser”.

17 Eftersom Aqua Med inte fick betalt för sin fordran inom den avtalade fristen, väckte företaget talan vid Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślu (Distriktsdomstolen i Nowy Tomyśl, Polen), inom vars domkrets det har sitt säte. Företaget anser att den aktuella tvisten omfattas av den domstolens territoriella behörighet enligt artikel 34 i civilprocesslagen, av vilken det framgår att talan om ett avtals fullgörelse ska väckas vid domstolen på orten där avtalet ska fullgöras. Enligt Aqua Med skulle betalningen, i enlighet med artikel 454 i civillagen, verkställas genom överföring till det bankkonto som företaget hade på den ort där företaget har sitt säte.

18 Genom beslut av den 18 oktober 2017 slog Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślu (Distriktsdomstolen i Nowy Tomyśl) ex officio fast att den saknade behörighet, och den hänvisade målet till den distriktsdomstol inom vars domkrets svaranden hade hemvist. Den första domstolen konstaterade att det, eftersom det rörde sig om ett avtal mellan en näringsidkare och en konsument, var nödvändigt att tillämpa inte endast nationell rätt, utan även den unionsrätt som avser konsumentskydd, däribland artikel 6.1 i direktiv 93/13, samt EU-domstolens praxis, särskilt domen av den 4 juni 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350), av vilken det följer att de nationella domstolarna är skyldiga att ex officio pröva huruvida villkor i avtal mellan näringsidkare och konsument är oskäliga, även sådana villkor som avser behörig domstol.

19 Nämnda domstol ansåg följaktligen att artikel 202 i civilprocesslagen, enligt vilken den domstol vid vilken talan väckts inte ex officio får pröva frågan om behörighet, medför att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att genomföra det skydd som konsumenten har enligt unionsrätten.

- 20 Sąd Rejonowy w Nowym Tomysłu (Distriktsdomstolen i Nowy Tomyśl) kontrollerade ex officio sin egen territoriella behörighet och ansåg att det avtalsvillkor som tillåter tillämpning av en nationell bestämmelse enligt vilken näringsidkaren får väcka talan mot en konsument vid den domstol inom vars domkrets näringsidkaren har sitt säte är oskäligt.
- 21 Sąd Rejonowy w Nowym Tomysłu (Distriktsdomstolen i Nowy Tomyśl) underlät följaktligen att tillämpa det aktuella avtalsvillkoret och tillämpade en lagbestämmelse, nämligen artikel 27 § 1 i civilprocesslagen, i vilken allmän domstolsbehörighet behandlas, på ett sådant sätt att det är den domstol inom vars domsaga svaranden har hemvist som är territoriellt behörig.
- 22 Aqua Med överklagade beslutet från domstolen i första instans till Sąd Okręgowy w Poznaniu (Regiondomstolen i Poznań, Polen), vid vilken företaget gjorde gällande att de nationella bestämmelserna hade åsidosatts och att artikel 6.1 i direktiv 93/13 hade tillämpats felaktigt.
- 23 Den domstolen är osäker på hur direktiv 93/13 ska tillämpas mot bakgrund av att det genom det aktuella avtalsvillkoret hänvisas till nationella bestämmelser som är tillämpliga oberoende av villkorets förekomst. En prövning ex officio som den domstol vid vilken talan väckts företar av sin territoriella behörighet motsvarar i detta fall en kritisk granskning av de nationella bestämmelserna med avseende på bestämmandet av denna behörighet i tvister som rör konsumentavtal. I detta sammanhang önskar den hänskjutande domstolen klarhet i huruvida unionsrätten ger de nationella domstolarna en sådan befogenhet och huruvida befogenheten följer av bestämmelserna i direktiv 93/13. Vid jakande svar ankommer det på den hänskjutande domstolen att underlåta att tillämpa den nationella lagen, som enligt den rättspraxis som följer av domen av den 9 mars 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49), anses strida mot unionsbestämmelserna, och att i stället tillämpa den bestämmelse som är mest gynnsam för konsumenten, i förevarande fall den allmänna bestämmelse enligt vilken det är domstolen inom vars domkrets svaranden har hemvist som är behörig.
- 24 Till stöd för sina överväganden har den hänskjutande domstolen hänvisat till artikel 18.2 i förordning nr 1215/2012, enligt vilken det endast är domstolarna i den medlemsstat där konsumenten har hemvist som är behöriga om talan väckts mot konsumenten av den andra avtalsparten.
- 25 Den hänskjutande domstolen anser slutligen att den omständigheten att ett sådant villkor om behörighet som det aktuella har införts i ett avtal mellan en näringsidkare och en konsument kan vara vilseledande för konsumenten, eftersom villkoret felaktigt kan låta vederbörande förstå att det är fördelaktigt för honom eller henne.
- 26 Mot denna bakgrund beslutade Sąd Okręgowy w Poznaniu (Regiondomstolen i Poznań) att förklara målet vilande och att ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:
- ”1) Ska den av en nationell domstol ex officio utförda prövningen av villkoren i ett konsumentavtal angående bestämmande av behörig domstol vid tvister – vilken prövning finner stöd i artikel 6.1 i ... direktiv 93/13 ... och i rättspraxis från ... EU-domstol[en] (dom av den 4 juni 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350) – också omfatta sådana avtalsvillkor som visserligen reglerar frågan om behörig domstol vid tvist mellan avtalsparterna men som i det avseendet endast hänvisar till bestämmelser i nationell rätt?
- 2) För det fall den första frågan besvaras jakande: ska den av rätten företagna prövningen leda till att behörighetsreglerna tillämpas på ett sådant sätt att det säkerställer det skydd för konsumenterna som anges i direktiv 93/13, på så sätt att det blir möjligt för den domstol som ligger närmast konsumentens hemvist eller stadigvarande vistelseort att avgöra målet?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 27 Det ska inledningsvis erinras om att EU-domstolen, i punkterna 22 och 23 i domen av den 4 juni 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350), slog fast att det skyddssystem som införts genom direktiv 93/13 grundar sig på tanken att konsumenten intar en underlägsen ställning i förhållande till näringsidkaren i fråga om såväl förhandlingsförmåga som informationsnivå, vilket får till följd att konsumenten godkänner villkor som näringsidkaren har utformat i förväg, utan att kunna påverka villkorens innehåll. Domstolen har även slagit fast att mot bakgrund av en sådan underlägsen ställning kräver direktiv 93/13 att medlemsstaterna ser till att det finns en mekanism som säkerställer att alla avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling kan prövas så att det kan avgöras om de är oskäligen (dom av den 26 mars 2019, Abanca Corporacion Bancaria, C-70/17, EU:C:2019:250, punkt 50). I detta sammanhang skulle det mål som eftersträvas med artikel 6 i direktivet inte kunna uppnås om konsumenterna var skyldiga att själva göra gällande att ett avtalsvillkor är oskäligt, och ett verksamt konsumentskydd kan endast säkerställas om den nationella domstolen får bedöma ett sådant villkor ex officio (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 juni 2000, Océano Grupo Editorial och Salvat Editores, C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, punkt 26).
- 28 En sådan prövning som företas ex officio av den nationella domstolen kan emellertid endast krävas om det rör sig om ett avtalsvillkor som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 93/13, såsom detta definieras i artikel 1 i direktivet. Enligt artikel 1.2 i direktivet är avtalsvillkor som avspeglar bindande författningsföreskrifter inte underkastade bestämmelserna i direktivet.
- 29 Enligt trettonde skälet i direktiv 93/13 omfattar uttrycket ”bindande författningsföreskrifter” i artikel 1.2 i direktivet även regler som enligt den nationella lagstiftningen gäller mellan de avtalslutande parterna om inget annat har avtalats.
- 30 Den hänskjutande domstolen ska följaktligen anses ha ställt sin första fråga för att få klarhet i huruvida artikel 1.2 i direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att direktivets tillämpningsområde inte omfattar ett avtalsvillkor, såsom det som är aktuellt i det nationella målet, som i fråga om bestämmande av domstols behörighet vid tvister mellan avtalsparterna hänvisar till tillämplig nationell rätt.
- 31 Det ska härvidlag erinras om att artikel 1.2 i direktiv 93/13, som avser villkor som avspeglar bindande författningsföreskrifter, medför ett undantag från direktivets tillämpningsområde, ett undantag som enligt domstolens praxis förutsätter att två villkor är uppfyllda. För det första ska avtalsvillkoret avspegla en författningsföreskrift och för det andra ska föreskriften vara bindande (dom av den 20 september 2018, OTP Bank och OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, punkt 52 och där angiven rättspraxis).
- 32 Även om kontrollen av att dessa villkor är uppfyllda omfattas av den nationella domstolens behörighet i varje enskilt fall, tillkommer det EU-domstolen att ange kriterier som den nationella domstolen kan grunda sitt avgörande på (se, analogt, dom av den 22 februari 2018, Nagyszénás Településszolgálatási Nonprofit Kft., C-182/17, EU:C:2018:91, punkt 34 och där angiven rättspraxis).
- 33 Enligt domstolens fasta praxis omfattar det undantag från tillämpningsområdet för direktiv 93/13 som föreskrivs i artikel 1.2 i direktivet således även bestämmelser i nationell rätt som gäller mellan avtalsparterna oberoende av deras val och bestämmelser som automatiskt är tillämpliga, det vill säga om inget annat i detta avseende har avtalats mellan parterna. Motiveringen till detta undantag är att det är rimligt att presumera att den nationella lagstiftaren har sett till att det sammantaget råder balans i rättigheterna och skyldigheterna för parterna i vissa avtal, en balans som unionslagstiftaren uttryckligen har velat bevara (dom av den 7 augusti 2018, Banco Santander och Escobedo Cortés, C-96/16 och C-94/17, EU:C:2018:643, punkt 43).

- 34 EU-domstolen har emellertid även slagit fast att en nationell domstol – särskilt med hänsyn till syftet med direktivet, det vill säga att skydda konsumenter mot att näringsidkare inför oskäligen villkor i konsumentavtal – ska beakta att undantaget i artikel 1.2 i samma direktiv ska tolkas restriktivt (dom av den 20 september 2018, OTP Bank och OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, punkt 54 och där angiven rättspraxis).
- 35 Det följer i förevarande fall av den hänskjutande domstolens konstateranden att det avtalsvillkor som är aktuellt i det nationella målet är mycket allmänt utformat, varför det för det första kan uppkomma tvivel om huruvida det är ändamålsenligt. Villkoret hänvisar nämligen till nationella bestämmelser, vilka, såsom nämnda domstol har angett, ska tillämpas oberoende av villkorets förekomst. För det andra avspeglar villkoret egentligen inte någon särskild nationell bestämmelse, eftersom villkorets hänvisning till nationella bestämmelser omfattar alla regler om villkor för bestämmande av domstols behörighet, och näringsidkaren kan välja den regel som är mest gynnsam för densamma.
- 36 Även om det villkor som är aktuellt i det nationella målet hänvisar till den nationella lagstiftningen, kan presumptionen att den nationella lagstiftaren har sett till att det sammantaget råder balans i rättigheterna och skyldigheterna för parterna i vissa avtal inte motivera att detta villkor utesluts från tillämpningsområdet för direktiv 93/13. I ett sådant fall ska nämligen avtalsvillkorets formulering och dess inverkan på konsumentens förväntningar bedömas.
- 37 Av detta följer, med beaktande av att undantaget i artikel 1.2 i direktiv 93/13 ska tolkas restriktivt, att ett sådant villkor som det som är aktuellt i det nationella målet inte kan anses återge en nationell bestämmelse.
- 38 Mot bakgrund av vad som ovan anförts finner domstolen följande. Artikel 1.2 i direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att direktivets tillämpningsområde omfattar ett avtalsvillkor, såsom det som är aktuellt i det nationella målet, som i fråga om bestämmande av domstols behörighet vid tvister mellan avtalsparterna generellt hänvisar till tillämplig nationell rätt.

Den andra frågan

- 39 Även om den andra frågan inte specifikt avser tolkningen av en bestämd unionsrättsakt, ankommer det enligt fast rättspraxis på EU-domstolen att utifrån samtliga uppgifter som den hänskjutande domstolen har lämnat, och i synnerhet utifrån skälen i beslutet om hänskjutande, avgöra vilka unionsbestämmelser som behöver tolkas med hänsyn till saken i målet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 februari 2015, Surgicare, C-662/13, EU:C:2015:89, punkt 17 och där angiven rättspraxis).
- 40 I förevarande fall är syftet med frågorna från Sąd Okręgowy w Poznaniu (Regiondomstolen i Poznań) att få fastställt vilken skyddsnivå som gäller för konsumenterna och vilka rättsmedel konsumenterna har för att få sin sak prövad vid domstol. Det finns därför anledning att anse att artikel 7.1 i direktiv 93/13 hör till de unionsbestämmelser som nämnda domstol begär att EU-domstolen ska tolka (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 september 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 45).
- 41 Den hänskjutande domstolen ska följaktligen anses ha ställt sin andra fråga för att få klarhet i huruvida artikel 7.1 i direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att den utgör hinder för processuella regler till vilka det hänvisas i ett avtalsvillkor och enligt vilka näringsidkaren, i samband med en talan i vilken det hävdas att konsumenten inte har fullgjort ett avtal, kan välja mellan den behöriga domstolen på den ort där svaranden har hemvist och den behöriga domstolen på den ort där avtalet ska fullgöras.

- 42 Enligt artikel 7.1 i direktiv 93/13, jämförd med tjugofjärde skälet i direktivet, ska medlemsstaterna se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.
- 43 Såsom det har erinrats om i punkt 27 ovan har domstolen i fast praxis framhållit arten och vikten av det allmänintresse som ligger till grund för det skydd som tillkommer konsumenterna, vilka intar en underlägsen ställning i förhållande till näringsidkarna (dom av den 13 september 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 40 och där angiven rättspraxis).
- 44 Vad beträffar territoriell behörighet att ta upp tvister mellan en näringsidkare och en konsument till prövning, innehåller direktiv 93/13 ingen uttrycklig bestämmelse om behörig domstol.
- 45 Det föreskrivs visserligen i artikel 18.2 i förordning nr 1215/2012, som den hänskjutande domstolen har hänvisat till i detta sammanhang, att det är domstolen i den medlemsstat där konsumenten har hemvist som är internationellt behörig att ta upp en talan som väckts mot konsumenten av den andra parten till prövning. Den bestämmelsen ska emellertid inte tillämpas i ett sådant fall som i det nationella målet, i vilket det inte finns några uppgifter om att det rör sig om en gränsöverskridande situation (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 december 2013, Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, punkterna 46 och 47).
- 46 Såsom Europeiska kommissionen har påpekat i sitt skriftliga yttrande ska det likväl säkerställas ett effektivt skydd av de rättigheter som konsumenten har enligt direktiv 93/13.
- 47 Domstolen har visserligen redan, i flera avseenden och med beaktande av de krav som uppställs i artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13, angett på vilket sätt den nationella domstolen ska säkerställa skyddet av de rättigheter som konsumenterna tillerkänns genom detta direktiv. I unionsrätten harmoniseras emellertid i princip inte förfarandena för bedömning av avtalsvillkor som påstås vara oskäliga. Sådana förfaranden omfattas således av medlemsstaternas interna rättsordningar. Bestämmelserna om dessa förfaranden får emellertid inte vara mindre förmånliga än de som avser liknande situationer som omfattas av nationell rätt (likvärdighetsprincipen) och de ska medföra att det föreligger ett effektivt domstolsskydd i enlighet med artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (dom av den 13 september 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 57 och där angiven rättspraxis).
- 48 Domstolen har inte tagit del av några omständigheter som ger anledning att betvivla att den lagstiftning som är aktuell i det nationella målet är förenlig med likvärdighetsprincipen.
- 49 Det ska erinras om att rätten till ett effektivt rättsmedel måste gälla såväl bestämmandet av vilka domstolar som är behöriga att ta upp en talan som grundar sig på unionsrätten till prövning som de processuella regler som rör en sådan talan (dom av den 13 september 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 59 och där angiven rättspraxis).
- 50 Den nationella domstolen ska i detta sammanhang bedöma huruvida den nationella processuella bestämmelsen säkerställer rätten till ett effektivt rättsmedel och göra denna bedömning med beaktande av bestämmelsens funktion i förfarandet vid nationella domstolar och andra myndigheter betraktat som en helhet samt förfarandets förlopp och särdrag.
- 51 I en sådan situation som i det nationella målet ska det följaktligen kontrolleras i vilken mån de nationella bestämmelserna om domstols behörighet medför en orimlig inskränkning av konsumenternas rätt till ett effektivt rättsmedel eller av utövandet av de rättigheter som konsumenterna tillerkänns i direktiv 93/13.

- 52 En nationell bestämmelse i vilken det alternativt föreskrivs att domstolen på den ort där ett konsumentavtal ska fullgöras är behörig kan i princip inte i sig medföra en orimlig begränsning av konsumentens rätt till ett effektivt rättsmedel. En sådan behörighet utesluter nämligen inte möjligheten för konsumenten att delta i det förfarande som inletts mot vederbörande och att göra gällande de rättigheter som han eller hon har enligt direktiv 93/13. Varje domstol är dessutom skyldig att ex officio pröva huruvida villkoren i ett avtal mellan en näringsidkare och en konsument är oskäliga och att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa konsumentens skydd mot oskäliga villkor.
- 53 Bland de lämpliga och effektiva medlen för att säkerställa konsumentens rätt till ett effektivt rättsmedel ska emellertid en möjlighet att under rimliga processuella villkor intervensera i samband med att en näringsidkare väckt talan mot konsumenten ingå. Detta innebär att utövandet av konsumentens rättigheter inte får underkastas villkor, i synnerhet avseende tidsfrister, utgifter eller avstånd, som inskränker utövandet av de rättigheter som garanteras enligt direktiv 93/13 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 september 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 63 och där angiven rättspraxis).
- 54 Processuella regler som gör att konsumenten drabbas av för höga kostnader kan nämligen få till följd att konsumenten avhålls från att, på ett ändamålsenligt sätt, intervensera i försvaret av sina rättigheter vid den domstol vid vilken näringsidkaren väckt talan. Så skulle kunna vara fallet om den omständigheten att talan väcks vid en domstol som är belägen mycket långt från konsumentens hemvist gör att konsumenten drabbas av för höga kostnader som kan avhålla honom eller henne från att inställa sig i det förfarande som inletts mot vederbörande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 februari 2015, Baczó och Vizsnyiczai, C-567/13, EU:C:2015:88, punkterna 49–59).
- 55 Det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera om så är fallet i det nationella målet.
- 56 Den andra frågan ska följaktligen besvaras enligt följande. Artikel 7.1 i direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att den inte utgör hinder för processuella regler till vilka det hänvisas i ett avtalsvillkor och enligt vilka näringsidkaren, i samband med en talan i vilken det hävdas att konsumenten inte har fullgjort ett avtal, kan välja mellan den behöriga domstolen på den ort där svaranden har hemvist och den behöriga domstolen på den ort där avtalet ska fullgöras, såvida inte valet av den ort där avtalet ska fullgöras för konsumenten medför sådana processuella villkor som kan utgöra en orimlig inskränkning av den rätt till ett effektivt rättsmedel som följer av unionens rättsordning, vilket det ankommer på den nationella domstolen att kontrollera.

Rättegångskostnader

- 57 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

- 1) **Artikel 1.2 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal ska tolkas på så sätt att direktivets tillämpningsområde omfattar ett avtalsvillkor, såsom det som är aktuellt i det nationella målet, som i fråga om bestämmande av domstols behörighet vid tvister mellan avtalsparterna generellt hänvisar till tillämplig nationell rätt.**

- 2) Artikel 7.1 i direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att den inte utgör hinder för processuella regler till vilka det hänvisas i ett avtalsvillkor och enligt vilka näringsidkaren, i samband med en talan i vilken det hävdas att konsumenten inte har fullgjort ett avtal, kan välja mellan den behöriga domstolen på den ort där svaranden har hemvist och den behöriga domstolen på den ort där avtalet ska fullgöras, såvida inte valet av den ort där avtalet ska fullgöras för konsumenten medför sådana processuella villkor som kan utgöra en orimlig inskränkning av den rätt till ett effektivt rättsmedel som följer av unionens rättsordning, vilket det ankommer på den nationella domstolen att kontrollera.

Underskrifter